

Bogusław Pietrulewicz

"Multimedialne materiały dydaktyczne w edukacji techniczno-informatycznej w szkole podstawowej i gimnazjum. Raport z badań", Eunika Baron-Polańczyk, Zielona Góra 2007 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 2, 159-162

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bogusław Pietrulewicz

recenzja książki: **Eunika Baron-Polańczyk**, *Multimedialne materiały dydaktyczne w edukacji techniczno-informatycznej w szkole podstawowej i gimnazjum. Raport z badań*,

Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2007.

W 2007 roku nakładem Oficyny Wydawniczej Uniwersytetu Zielonogórskiego została wydana książka „Multimedialne materiały dydaktyczne w edukacji techniczno-informatycznej w szkole podstawowej i gimnazjum. Raport z badań” autorstwa Euniki Baron-Polańczyk. Jest to monografia licząca 253 strony tekstu, składająca się z kilku logicznie powiązanych ze sobą części w postaci: wstępu, pięciu tematyczno-przedmiotowych rozdziałów oraz refleksji końcowych i bibliografii. Można stwierdzić, że powyższe człony struktury treściowej odznaczają się dobrą logiką, właściwą czytelnością. Liczne układy tabelaryczne, oddające istotę rzeczy, wykresy, diagramy dopełniają czytelność i przejrzystość opracowania.

Problematyka edukacji techniczno-informatycznej jest ujmowana w pedagogice przede wszystkim w aspekcie teoretycznym. Fakt podjęcia badań i przygotowanie opracowania na temat uwarunkowań procesu projektowania i wykorzystywania multimedialnych materiałów dydaktycznych (MMD) powitać należy z dużym zadowoleniem. Badania empiryczne, podjęte przez Autorkę, miały charakter badań diagnostyczno-zależnościowych, a ich zasadniczy cel obejmował ustalenie związku pomiędzy poziomem kompetencji informacyjnych nauczycieli techniki i informatyki a projektowaniem i wykorzystywaniem przez nich MMD oraz określenie czynników różnicujących te związki. Z kolei cel poznawczy, w projektowanych przez Autorkę badaniach, zakładał ustalenie: 1) oferty rynkowej MMD do techniki i informatyki w szkole podstawowej i gimnazjum; 2) zakresu wyposażenia szkół podstawowych i gimnazjalnych w sprzęt teleinformatyczny i MMD adresowane do nauczania techniki i informatyki; 3) poziomu i przejawów występowania kompetencji informacyjnych nauczycieli techniki i informatyki w zakresie projektowania i wykorzystywania MMD.

We *Wstępie* Autorka zasygnalizowała podstawowe przesłanki teoretyczne nawiązujące do uzasadnienia wyboru tematu pracy podkreślając przede wszystkim: konieczność edukacji techniczno-informatycznej obejmującej swoim zasięgiem całe społeczeństwo, ogromną rolę i miejsce MMD poczytywanych jako niezbędny element do prawidłowej i efektywnej realizacji procesu kształcenia i wychowania w zreformowanej szkole, wymagania stawiane przed współczesnym nauczycielem w zakresie projektowania i wykorzystywania MMD. Tutaj również zaznaczono, że przyjęte teoretyczne przesłanki oparto na wstępnym założeniu, iż projektując i oceniając MMD należy brać pod uwagę dwa podstawowe obszary: inżynierijno-techniczny i pedagogiczny z uwzględnieniem metodyki nauczania przedmiotowego. Stąd też konieczność, a zarazem i trudność zadania podjętego przez Autorkę, interdyscyplinarnego rozpatrywania nowoczesnych technologii informacyjnych oferujących MMD – dotyczy to zarówno procesu ich projektowania, jak i wykorzystywania w edukacji. Warto w tym miejscu również dodać, że teoretyczną podstawę dla podjętych badań społecznych stanowią problemy

wcześniej szeroko opisywane przez Autorkę w książce „Multimedialne materiały dydaktyczne. Projektowanie i wykorzystywanie w edukacji techniczno-informatycznej”. Zawarte w tymże opracowaniu zagadnienia odnoszące się do projektowania i wykorzystywania MMD, rozpatrywane są w różnych kontekstach – inżynierijno-technicznym, etycznym, prawnym, społeczno-ekonomicznym i przede wszystkim pedagogicznym – poruszając wymienione aspekty w obszarze edukacji techniczno-informatycznej w szkole podstawowej i gimnazjum (zob.: E. Baron-Polańczyk, *Multimedialne materiały dydaktyczne. Projektowanie i wykorzystywanie w edukacji techniczno-informatycznej*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2006). I to właśnie one – co podkreśla sama Autorka – były przydatne w procesie analiz i interpretacji uzyskanych wyników badań środowiskowych nad projektowaniem i wykorzystywaniem MMD przez nauczycieli, a które w konsekwencji pozwoliły na właściwe wyjaśnianie faktów zgromadzonych w materiale empirycznym.

W rozdziale pierwszym Autorka w przejrzysty i uporządkowany sposób charakteryzuje *pedagogiczne konteksty projektowania i wykorzystywania multimedialnych materiałów dydaktycznych*. W obszarze podmiotowym wyeksponowała ważne zagadnienia dotyczące wymagań stawianych współczesnym nauczycielom – kompetencji zawodowych oraz standardów kompetencji informacyjnych w kontekście projektowania i wykorzystywania MMD. Na szczególną uwagę zasługuje nakreślona przez Autorkę koncepcja (opracowany na podstawie literatury przedmiotu teoretyczny model) kompetencji informacyjnych w zakresie projektowania i wykorzystywania MMD. Z kolei w obszarze przedmiotowym porusza zagadnienia związane z wyposażeniem szkolnych pracowni komputerowych, gdzie zaprezentowała projekty na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, jednocześnie podkreślając, że warunkują one wyposażanie szkół w nowoczesny sprzęt teleinformatyczny. Scharakteryzowała również standardy techniczne wyposażenia pracowni w komputery oraz wyposażenia i obudowy medialnej szkół.

Założeniom metodologicznym badań poświęcony jest rozdział drugi. W pięciu podrozdziałach Autorka wnikliwie przedstawia kolejno: cel i zakres badań; problemy, hipotezy, zmienne i wskaźniki badawcze; metody, techniki, narzędzia badawcze; organizację i przebieg badań; opis środowiska badawczego. W następnych podrozdziałach rozpatruje wyniki badań – opisując i poddając je analizie ilościowej oraz jakościowej. W interesującym i należycie udokumentowanym opisie postępowania badawczego Autorka odwołuje się do wielu nurtów myślenia metodologicznego.

W rozdziale trzecim Autorka koncentruje się na ważnych sprawach dotyczących *oferty rynkowej multimedialnych materiałów dydaktycznych do techniki i informatyki w szkole podstawowej i gimnazjum*. W tym względzie przedstawia: firmy IT (producenci, dystrybutorzy), które posiadają w swoich ofertach multimedialne produkty edukacyjne, przeznaczone do nauczania techniki i informatyki; multimedialne środki dydaktyczne zalecane przez MEN; opinie i plany producentów i dystrybutorów odnośnie opracowań MMD do techniki i informatyki.

Rozdział czwarty dotyczy *wyposażenia szkół podstawowych i gimnazjalnych w sprzęt teleinformatyczny i multimedialne materiały dydaktyczne do techniki i informatyk*. Autorka uwzględnia w tym zakresie infrastrukturę teleinformatyczną: konfiguracje sprzętowe komputerów, oprogramowanie, wyposażenie w osprzęt multimedialny, dostęp do Internetu oraz

MMD: oferowane przez polski rynek edukacyjny, zaprojektowane przez nauczycieli i uczniów.

Najbardziej obszerny oraz rozbudowany pod względem strukturalnym i merytorycznym rozdział piąty traktuje o *kompetencjach informacyjnych nauczycieli techniki i informatyki w kontekście projektowania i wykorzystywania multimedialnych materiałów dydaktycznych*. Tutaj Autorka prezentuje wyniki badań i podejmuje próbę ich interpretacji w obszarze instrumentalny (obejmującym sprzęt teleinformatyczny, oprogramowanie, multimedialne dokumenty prezentacyjne, nowoczesne technologie internetowe, potrzeby edukacyjne uczniów, psychologiczne podstawy uczenia się wspomaganego MMD, dydaktykę nauczania przedmiotowego) oraz obszarze kierunkowym (poruszającym zagadnienia takie jak: etyka-prawo, doksztalcanie się i samokształcanie, optymalizacja ekonomiczna). Godne podkreślenia są przeprowadzone przez Autorkę obliczenia z wykorzystaniem metod statystycznych, które pozwoliły określić związek korelacyjny między poziomem kompetencji informacyjnych a projektowaniem i wykorzystywaniem MMD oraz czynniki różnicujące ten związek.

Ostatni rozdział omawianej książki poświęcony jest *uogólnieniom i wnioskom* dotyczącym badań teoretyczno-empirycznych nad uwarunkowaniami projektowania i wykorzystywania MMD. Autorka w sposób syntetyczny przedstawia najistotniejsze wnioski. Zawarła w nim również refleksje końcowe wraz z jednoczesnymi wskazaniem w zakresie perspektywy dalszych badań własnych. Tematem tegoż rozdziału jest także projekt internetowego serwisu WWW, zawierającego praktyczne dyrektywy kierowane pod adresem nauczycieli, którzy chcą w ramach samokształcenia doskonalić własne kompetencje edukacyjne w dziedzinie projektowania i wykorzystywania MMD.

W wieloaspektowych rozważaniach nad procesem projektowania i wykorzystywania multimediiów w opracowaniu Autorka stara się zachować konwencję rozprawy naukowej. Podejmowane rozważania teoretyczne oraz analizy i interpretacje materiału empirycznego osadza na tle różnych poglądów i koncepcji propagowanych przez ośrodki akademickie, które mają istotne znaczenie dla kształcenia wspomaganego MMD. Opracowując wyniki badań, w sposób uporządkowany dokonuje ich opisu, analizy i oceny, starając się uwzględnić wymogi współczesnej metodologii. Autorka tegoż opracowania ma świadomość wielu braków oraz zawężonego potraktowania niektórych problemów i podkreśla, że przedstawione zagadnienia stanowią zaledwie zarys tworzącej się teorii i praktyki nowoczesnej, dynamicznie rozwijającej się, technologii informacyjno-komunikacyjnej obejmującej MMD nowej generacji.

Bardzo bogata *Bibliografia* (zajmująca 22 strony), w tym zestawione liczne pozycje własnych publikacji, niewątpliwie może stanowić właściwy materiał dla zainteresowanych omawianą problematyką. Dlatego też Autorka pisze, że monografia traktująca o wielomedialnych materiałach dydaktycznych adresowana jest dla tych wszystkich, których interesują aspekty procesu projektowania i wykorzystywania multimediiów w edukacji oraz stwierdza, iż przedstawiane zagadnienia mogą być przydatne nie tylko dla badaczy podjętej problematyki, ale i dla studentów (szczególnie kierunku Edukacja Techniczno-Informatyczna) oraz nauczycieli praktyków (nie tylko techniki i informatyki).

Uznaję problematykę opracowania jako interesującą oraz znaczącą poznawczo i społecznie. Można mówić o różnych wartościach recenzowanej monografii. Najbardziej uwidaczniają się wartości naukowe, znaczące są też wartości dydaktyczne i metodologiczne.

W wymiarze naukowym rozważania teoretyczne i analizy empiryczne dobrze diagnozują stan edukacji techniczno-informatycznej i wskazują poprzez teoretyczną i empiryczną argumentację potrzebę modernizowania procesu kształcenia z wykorzystaniem MMD. To jest ważne dla teoretyków i praktyków doskonalenia polskiej edukacji. W aspekcie dydaktycznym Autorka przedłożyła nam teoretyczne i empiryczne przemyślany program praktycznych działań doskonalących pracę nauczycieli techniki i informatyki. W sferze metodologicznej otrzymaliśmy interesującą procedurę badań złożonych problemów wspomaganie procesu dydaktyczno-wychowawczego w obszarze edukacji techniczno-informatycznej. Książka jest pozycją nader aktualną i cenną, rozpatrującą szeroko zagadnienia podstawowe, jak i aspekty poboczne, uzupełniające. Ma szerokiego odbiorcę. Jest bowiem godna polecenia przede wszystkim z uwagi na zawarte w niej wielostronne podejście do problematyki obejmującej proces projektowania i wykorzystywania MMD. Może stanowić ona nie tylko źródło wiedzy, ale i inspiracji do refleksji nad postulatami stawianymi edukacji przyszłości, potrzebami edukacyjnymi uczniów oraz wymaganiami stawianymi nauczycielom w zakresie kompetencji informacyjnych. Moim zdaniem może stać się przedmiotem ważkich dyskusji w gronach osób profesjonalnie lub nieprofesjonalnie zainteresowanych podjętą przez Eunikę Baron-Polańczyk problematyką. Pozycja „Multimedialne materiały dydaktyczne w edukacji techniczno-informatycznej w szkole podstawowej i gimnazjum. Raport z badań” jest ze wszech miar godna polecenia.